



REGERINGSKANSLIET

Remiss

2015-11-26

Ku2015/02515/KL

Kulturdepartementet

Enheten för kulturarv och livsmiljö

Eva Stengård

Telefon 08-405 34 73

E-post eva.stengard@regeringskansliet.se

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registraturet	
Ink.	2015 -12- 10
Dnr:	110-1981/2015
Till:	RIC

Remiss av betänkandet (SOU 2015:89) Ny Museipolitik

Remissinstanser:

1. Kungl. Hovstaterna
2. Riksrevisionen
3. Justitiekanslern
4. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)
5. Svenska institutet
6. Försvarsmakten
7. Myndigheten för delaktighet
8. Barnombudsmannen
9. Ekonomistyrningsverket
10. Kammarkollegiet
11. Arbetsgivarverket
12. Länsstyrelsen i Stockholms län
13. Länsstyrelsen i Gotlands län
14. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
15. Länsstyrelsen i Dalarnas län
16. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
17. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
18. Statistiska centralbyrån
19. Statskontoret
20. Statens fastighetsverk
21. Fortifikationsverket
22. Statens skolverk
23. Statens skolinspektion
24. Specialpedagogiska skolmyndigheten
25. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
26. Myndigheten för yrkeshögskolan
27. Universitetskanslersämbetet
28. Uppsala universitet
29. Lunds universitet
30. Göteborgs universitet

31. Stockholms universitet
32. Umeå universitet
33. Linköpings universitet
34. Karolinska institutet
35. Kungl. Tekniska högskolan
36. Luleå tekniska universitet
37. Karlstads universitet
38. Linnéuniversitetet
39. Mittuniversitetet
40. Konstfack
41. Kungl. Konsthögskolan
42. Kungl. Musikhögskolan i Stockholm
43. Södertörns högskola
44. Kungl. biblioteket
45. Vetenskapsrådet
46. Naturvårdsverket
47. Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra)
48. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad (Formas)
49. Trafikverket
50. Tillväxtverket
51. Skogsstyrelsen
52. Sveriges lantbruksuniversitet
53. Sveriges geologiska undersökning
54. Boverket
55. Statens kulturråd
56. Myndigheten för kulturanalys
57. Konstnärsnämnden
58. Statens konstråd
59. Riksarkivet
60. Institutet för språk och folkminnen
61. Riksantikvarieämbetet
62. Statens historiska museer
63. Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde
64. Moderna museet
65. Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet
66. Naturhistoriska riksmuseet
67. Statens maritima museer
68. Statens försvarshistoriska museer
69. Statens museer för världskultur
70. Statens centrum för arkitektur och design
71. Statens musikverk
72. Riksutställningar
73. Forum för levande historia
74. Sametinget
75. Diskrimineringsombudsmannen
76. Arbetsförmedlingen

77. Stiftelsen Nordiska museet
78. Stiftelsen Tekniska museet
79. Stiftelsen Skansen
80. Stiftelsen Arbetets museum
81. Stiftelsen Åjtte, Svenskt fjäll- och samemuseum
82. Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem (Millesgården)
83. Stiftelsen Dansmuseifonden
84. Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna
85. Stiftelsen Strindbergsmuseet
86. Stiftelsen Svenska Filminstitutet
87. Stiftelsen Thielska galleriet
88. Zornsamlingarna
89. Kungl. Vetenskapsakademien
90. Kungl. Skogs- och lantbruksakademien
91. Kungl. Akademien för de fria konsterna
92. Kungl. Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien
93. Stockholms läns landsting
94. Uppsala läns landsting
95. Södermanlands läns landsting
96. Östergötlands läns landsting
97. Jönköpings län landsting
98. Kronobergs läns landsting
99. Kalmar läns landsting
100. Blekinge läns landsting
101. Skåne läns landsting
102. Hallands läns landsting
103. Västra Götalands läns landsting
104. Värmlands läns landsting
105. Örebro läns landsting
106. Västmanlands läns landsting
107. Dalarnas läns landsting
108. Gävleborgs läns landsting
109. Västernorrlands läns landsting
110. Jämtlands läns landsting
111. Västerbottens läns landsting
112. Norrbottens läns landsting
113. Samverkansorganet i Kalmar län
114. Samverkansorganet i Blekinge län
115. Samverkansorganet i Värmlands län
116. Samverkansorganet i Västerbottens län
117. Blekinge museum
118. Bohusläns museum
119. Dalarnas museum
120. Gotlands museum
121. Hallands Konstmuseum
122. Hallands kulturhistoriska museum
123. Jamtli – länsmuseum i Jämtlands län
124. Jönköpings läns museum

125. Kalmar konstmuseum – konstmuseum för Kalmar län
126. Kalmar läns museum
127. Kulturen i Lund
128. Kulturparken Småland
129. Läns museet Gävleborg
130. Murberget – Läns museet Västernorrland
131. Norrbottens museum
132. Regionmuseet Kristianstad
133. Stockholms läns museum
134. Sörmlands museum
135. Upplands museet
136. Värmlands museum
137. Västarrvet
138. Västerbottens museum
139. Västergötlands museum
140. Västmanlands läns museum
141. Örebro läns museum
142. Östergötlands museum
143. Sveriges Kommuner och Landsting
144. Arboga kommun
145. Arjeplogs kommun
146. Borås kommun
147. Enköpings kommun
148. Eskilstuna kommun
149. Falkenbergs kommun
150. Gotlands kommun
151. Göteborgs kommun
152. Helsingborgs kommun
153. Hudiksvalls kommun
154. Kalmar kommun
155. Karlshamns kommun
156. Lycksele kommun
157. Malmö kommun
158. Motala kommun
159. Nacka kommun
160. Norrköpings kommun
161. Piteå kommun
162. Skellefteå kommun
163. Smedjebackens kommun
164. Stockholms kommun
165. Umeå kommun
166. Uppsala kommun
167. Värnamo kommun
168. Växjö kommun
169. Årjängs kommun
170. Örebro kommun
171. Örnköldsviks kommun
172. Östersunds kommun

173. Göteborgs naturhistoriska museum
174. Göteborgs stadsmuseum
175. Malmö museer
176. Mångkulturellt centrum
177. Röhsska museet
178. Sigtuna museum
179. Sjöfartsmuseet Göteborg
180. Stockholms stadsmuseum
181. Bildmuseet
182. Judiska museet
183. Nobelmuseet
184. Polismuseet
185. Postmuseet
186. Riksidrottsmuseet
187. Vaxholms fästnings museum
188. DIK-förbundet
189. Landsorganisationen i Sverige (LO)
190. Lärarnas riksförbund
191. Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
192. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
193. ArbetSam – Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd
194. BRIS – Barnens rätt i samhället
195. Dea – Föreningen för ett kvinnohistoriskt museum
196. É Romani Glinda
197. Europa Nostra Sverige
198. Folkbildningsrådet
199. Fotografiska
200. FRI – de svenska friluftsmuseernas samarbetsorganisation
201. Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museer (FUIISM)
202. Föreningen Kultur och Näringsliv
203. Föreningen Svensk Form
204. Föreningen Sveriges landsantikvarier
205. Företagarna
206. Handikappförbunden
207. Humtank
208. Ideell kulturallians
209. Judiska Centralrådet i Sverige
210. Järnvägshistoriska Riksförbundet
211. Konstfrämjandet
212. Konstnärernas Riksorganisation
213. Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS)
214. Kulturarv utan gränser
215. Kulturgruppen för resandefolket
216. Kvinnohistoriskt museum
217. Kvinnojouren Alla kvinnors hus
218. Lantbrukarnas Riksförbund
219. Lika Unika
220. Livstycket

221. Länsmuseernas samarbetsråd
222. Majblommans Riksförbund
223. Media Evolution
224. Motorhistoriska riksförbundet
225. Museibanornas Riksorganisation
226. Naturskyddsföreningen
227. Nordiska Konservatorsförbundet Sverige
228. Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik
229. Nätverket Klister
230. Nätverket unga för tillgänglighet
231. Resandeorganisationernas Centralråd
232. Riksförbundet Romer i Europa
233. Riksförbundet Sveriges museer
234. Riksorganisationen Hela Sverige ska leva
235. Riksorganisationen Same Ätnam
236. Romano Pasos Research Centre
237. Rädda Barnen
238. Rättviseförmedlingen
239. Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond
240. Svensk biblioteksförening
241. Svensk flyghistorisk förening
242. Svenska Arkeologiska Samfundet
243. Svenska Botaniska föreningen
244. Svenska ICOM
245. Svenska Industriminnesföreningen
246. Svenska kyrkan
247. Svenska Samernas Riksförbund
248. Svenska Tornedalingars Riksförbund
249. Svenska Turistföreningen
250. Svenskt Näringsliv
251. Sverigefinländarnas delegation
252. Sverigefinska Riksförbundet
253. Sveriges arkitekter
254. Sveriges Hembygdsförbund
255. Sveriges Riksidrottsförbund
256. Sveriges Segelfartygsförening
257. Sveriges Vänföreningar för konst och kultur
258. Sveriges Ångbåtsförening
259. Unga mot antisemitism och främlingsfientlighet
260. UNICEF Sverige
261. Visit Sweden AB
262. Visita – Svensk besöksnäring

Remissvaren i fem exemplar (ett original och fyra kopior) ska ha kommit in till Kulturdepartementet, 103 33 Stockholm senast den 17 mars 2016. Remissvaret ska även sändas i elektronisk form (Word-format) till ku.remissvar@regeringskansliet.se.

Ange vårt diarienummer Ku2015/02515/KL.

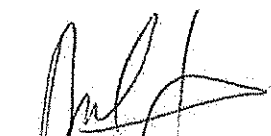
Remissvaren kan komma att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

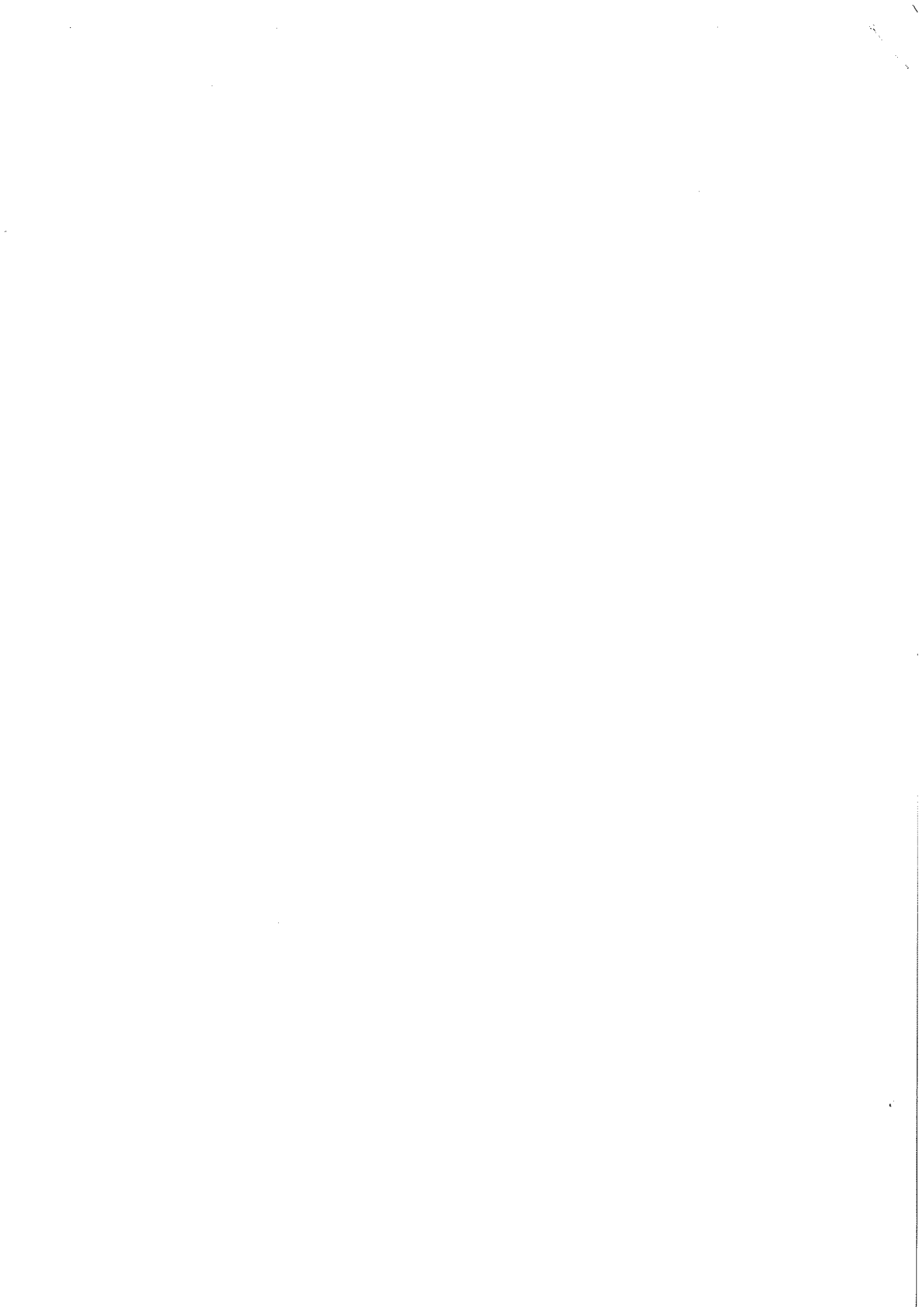
Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner eller beställas från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.



Daniel Ström
Expeditions- och rättschef

Kopia till

Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm



Ny museipolitik

Betänkande av Museiutredningen 2014/15

Stockholm 2015



STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2015:89

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner
som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet.

Omslag: Elanders Sverige AB.

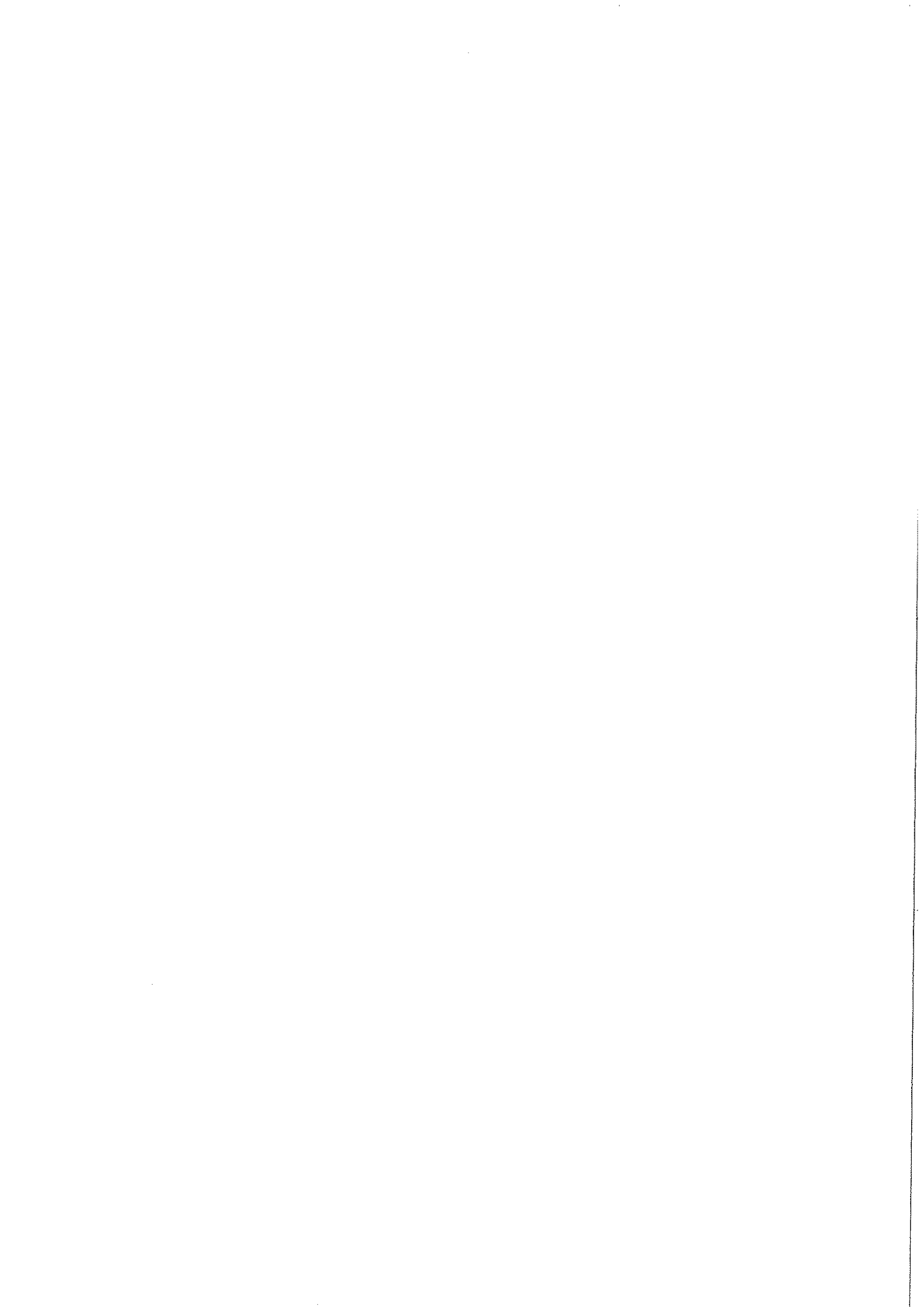
Omslagsbilder: Utställningen, Rörelse i konsten på Moderna museet.

Fotograf, Herbert Lindgren. Källa, Stockholms stadsmuseum.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2015.

ISBN 978-91-38-24362-6

ISSN 0375-250X



Till statsrådet och chefen för Kulturdepartementet

Regeringen beslutade den 30 januari 2014 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av de statliga museernas uppdrag, myndighets- och institutionsstruktur och regeringens styrning av dem. Tidigare direktören och chefen för Myndigheten för kulturanalys Clas-Uno Frykholm förordnades samma dag som särskild utredare. Utredningen har antagit namnet Museiutredningen 2014/15 (Ku 2014:01).

Som experter i utredningen förordnades den 18 juni 2014 chefen Kristina Alexanderson, professorn Anders Ekström, strategen Anna Hag, sakkunnige Bagir Kwiek, generalsekreteraren Jan Nordwall, förvaltningschefen Mikael Palo, verkställande direktören Max Valentin, departementssekreteraren Jeanna Andreen, kanslirådet Karin Edin, departementssekreteraren Helena Lejon, departementssekreteraren Annilie Nyberg, departementssekreteraren Anna-Lena Sjölund och kanslirådet Eva Stengård. Bagir Kwiek har inte deltagit i expertgruppens arbete och Jan Nordwall har den 28 september 2015 på egen begäran entledigats.

Till utredningen har även en referensgrupp knutits. I referensgruppen har följande personer ingått: Jan Broman, grundare av Fotografiska museet, Åsa Hallén, landsantikvarie och länsmuseumschef vid Värmlands museum, Ted Hesselbom, museichef vid Sigtuna museum, Nadia Izzat, chef för kultur- och fritidsenheten i Nacka kommun, Sophie Nyman, chef för enheten för publik och kommunikation vid Historiska museet, Peter Skogh, chef för publika avdelningen vid Tekniska museet och Clara Åhlvik, utställningsproducent och föreläsare.

Departementsrådet Göran Blomberg anställdes som huvudsekreterare i utredningen fr.o.m. den 3 mars 2014. Projektledaren



Katherine Hauptman anställdes som sekreterare i utredningen fr.o.m. den 1 april 2014 på halvtid och fr.o.m. den 1 maj på heltid. Fil. kand. Henriette Walker anställdes som sekreterare i utredningen fr.o.m. den 1 april 2014. Departementssekreteraren Emy Widén anställdes som sekreterare i utredningen fr.o.m. den 2 mars 2015 på halvtid och fr.o.m. den 4 maj på heltid. Katherine Hauptman arbetade halvtid i utredningen fr.o.m. den 2 mars 2015 och avslutade sitt arbete i utredningen den 1 maj. Henriette Walker avslutade också sitt arbete den 1 maj. Göran Blomberg arbetade halvtid i utredningen fr.o.m. den 15 april 2015 och avslutade sitt arbete i utredningen den 21 juni. Som ny huvudsekreterare anställdes forskningssekreteraren Jakob Kihlberg, fr.o.m. den 11 maj 2015 på halvtid och fr.o.m. den 22 juni på heltid.

Härmed överlämnar utredningen sitt betänkande *Ny museipolitik* (SOU 2015:89). Utredningens uppdrag är därmed slutfört.

Stockholm i oktober 2015

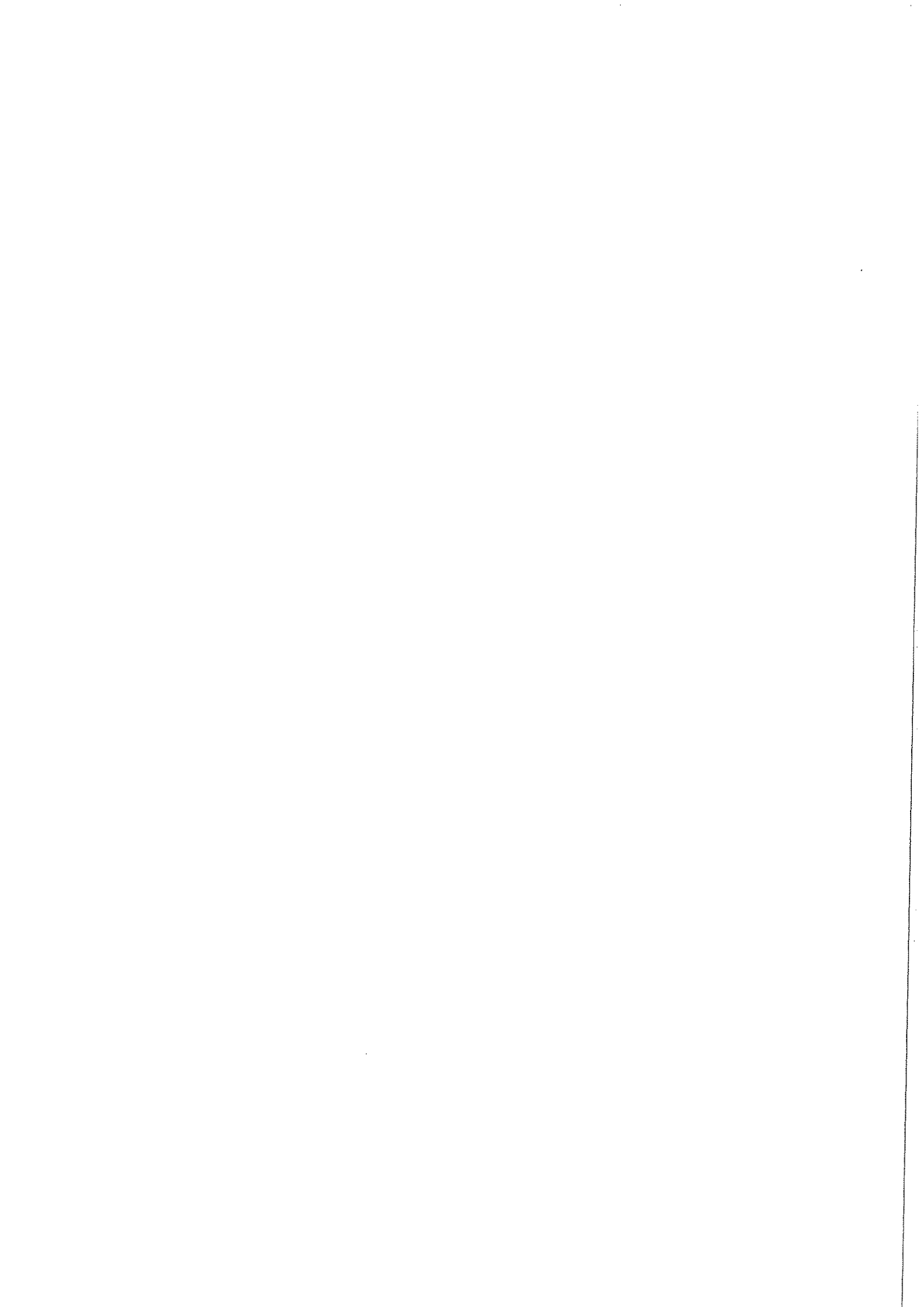
Clas-Uno Frykholm

/Jakob Kihlberg
Emy Widén



Innehåll

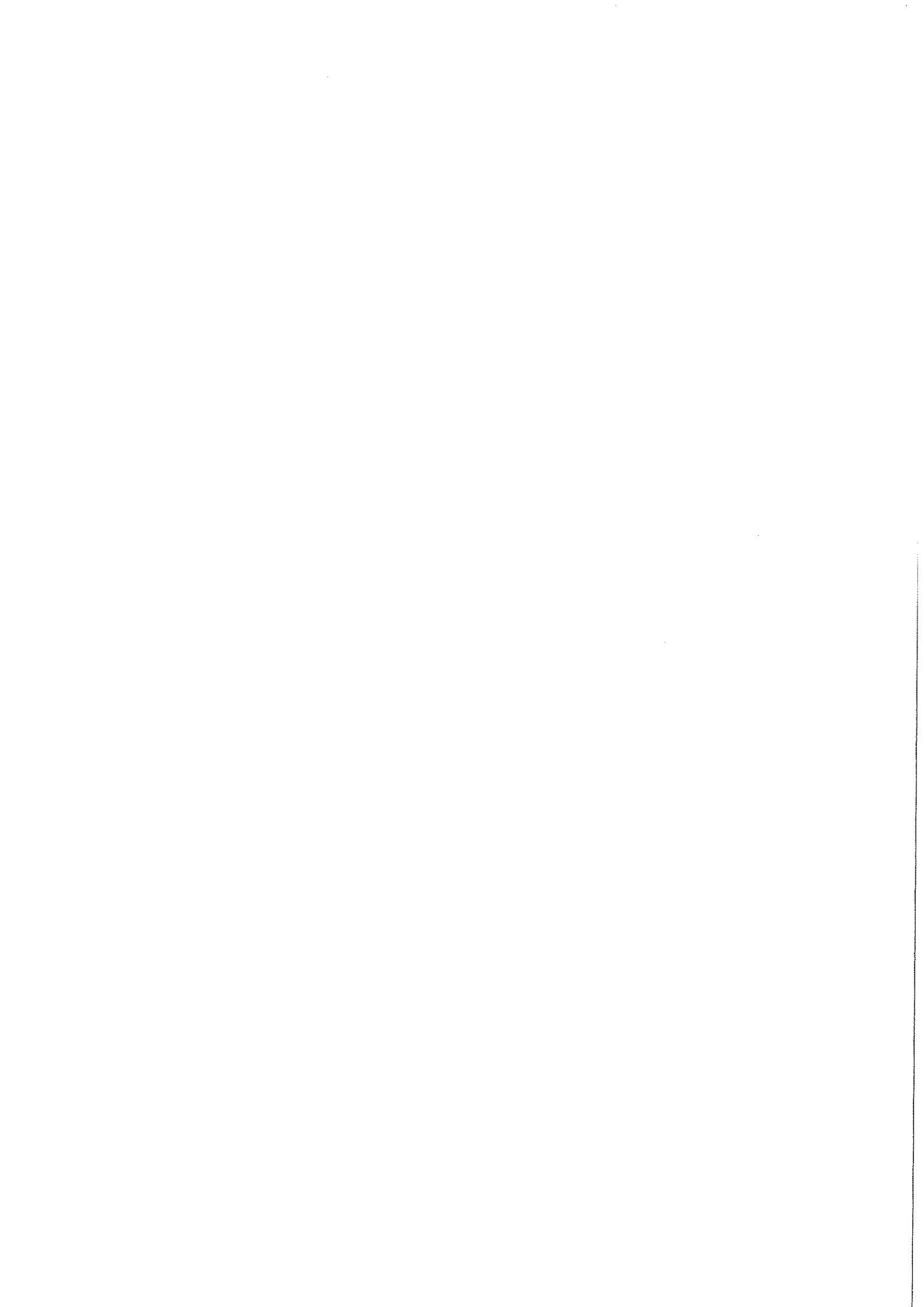
Sammanfattning	11
1 Författningsförslag	17
1.1 Förslag till museilag (2016:XX)	17
1.2 Förslag till lag om ändring i kulturmiljölagen (1988:950).....	20
1.3 Förslag till förordning (2016:XX) med instruktion för Myndigheten för museer och utställningar	21
1.4 Förslag till förordning (2016:XX) om statsbidrag till samverkansprojekt i museisektorn	23
2 Uppdraget och dess genomförande	27
2.1 Mål och utgångspunkter för utredningen	27
2.2 Utredningens arbetsformer.....	30
2.3 Betänkandets disposition.....	33
3 Centralmuseernas framväxt	35
3.1 Utgångspunkt för historiken	35
3.2 Upplysningstidens publika samlingar	40
3.3 Museerna under det långa 1800-talet	44
3.4 Folkhemsmuseerna	63
3.5 Det starka samhällets minnesinstitutioner	68
3.6 Nya museer	76



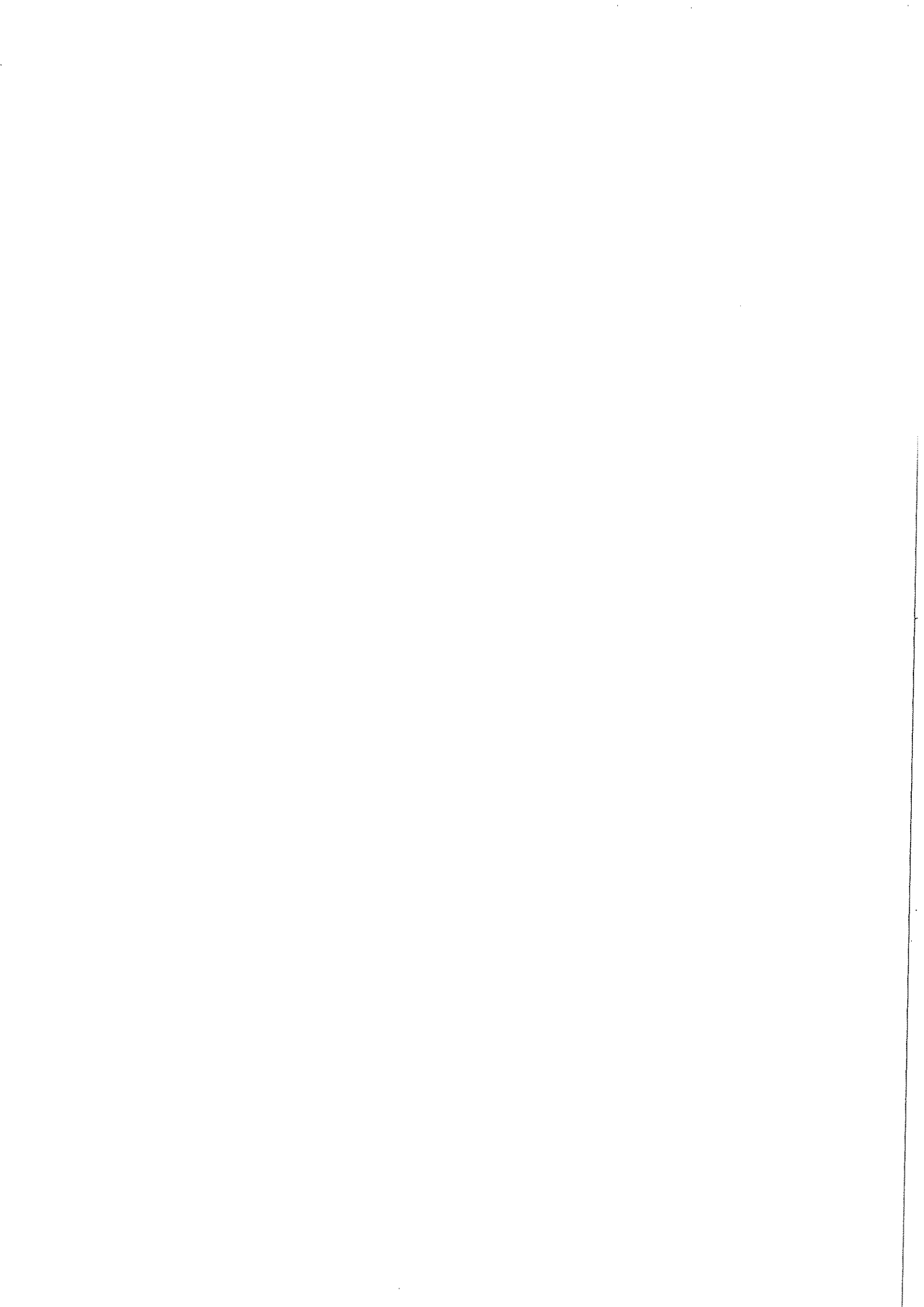
4	Museipolitiska utredningar.....	81
4.1	Museipolitiska utredningar sedan 1960-talet	81
4.2	Tidigare problemanalyser och lösningsförslag	84
4.3	En föränderlig omvärld – ”nya och högre krav”	85
4.4	Kärnverksamhet – ”för lite och för sakta”	86
4.5	Administration – ”tungt dubbelarbete”	95
4.6	Nationellt ansvar – ”Stockholmsdominans”	97
4.7	Samverkan – ”outnyttjad potential”	102
4.8	Museernas organisation – ”splittrad struktur”	105
4.9	Museipolitikens styrning – ”oklara effekter”	109
5	Organisatoriska förändringar	115
5.1	Museikoncerner	115
5.2	Inordnade museer	119
5.3	Sektorsövergripande organisationer	122
5.4	Formaliserade samarbeten.....	123
5.5	Samordnande funktioner.....	125
5.5.1	Förslag om en koordinatorsfunktion	125
5.5.2	Riksutställningar	126
5.5.3	Riksantikvarieämbetets samordningsroll.....	129
5.5.4	Särskilt om samordning av digitalisering	131
5.6	Förändring av associationsform	134
5.7	Nybildning och avveckling	135
5.8	Museernas erfarenheter	136
5.9	Internationella erfarenheter	137
5.10	Förvaltningspolitiska förutsättningar	138
6	Centralmuseernas uppdrag i dag.....	141
6.1	Centralmuseernas gemensamma förutsättningar	141



6.2	Centralmuseernas särdrag och prioriteringar.....	148
6.3	Olika organisationslösningar	154
6.4	Utnämningmakten	159
7	Centralmuseernas verksamhet.....	167
7.1	Huvudsakliga uppgifter och samlingsområden.....	167
7.2	Huvudsakliga verksamhetsdelar.....	172
7.3	Samverkan i olika former med andra aktörer	180
7.4	Tvärssektoriella perspektiv och besöksutveckling	184
7.5	Centralmuseernas nationella ansvar.....	188
7.6	Budgetfrågor och administration.....	194
8	Museerna och mål- och resultatstyrningen	203
8.1	En ny styrningsmodell införs på 1990-talet	203
8.2	Styrningsmodellens utveckling	207
8.3	Modellen hanteras inom kulturpolitiken.....	211
8.4	Dagens styrning av museerna – olika processer.....	217
8.5	Lärdomar att dra av nuvarande styrningsmodell.....	222
9	Samhällsförändringar, trender och utmaningar	223
9.1	Samhällsförändringar som påverkar museerna.....	223
9.1.1	Museiinstitutionernas utveckling	225
9.1.2	Heterogenitet – mångfald och samhörighet	226
9.1.3	Historiebruk och breddat deltagande	228
9.1.4	Hållbar utveckling och nya kopplingar	229
9.1.5	Den digitala utvecklingen.....	230
9.1.6	Urbanisering och internationalisering.....	234
9.1.7	Samlingscentrerad utveckling	235
9.2	Utmaningar enligt företrädare och användare	239
9.2.1	Museiföreträdarnas uppfattningar	239
9.2.2	Användarna och icke-användarna.....	247

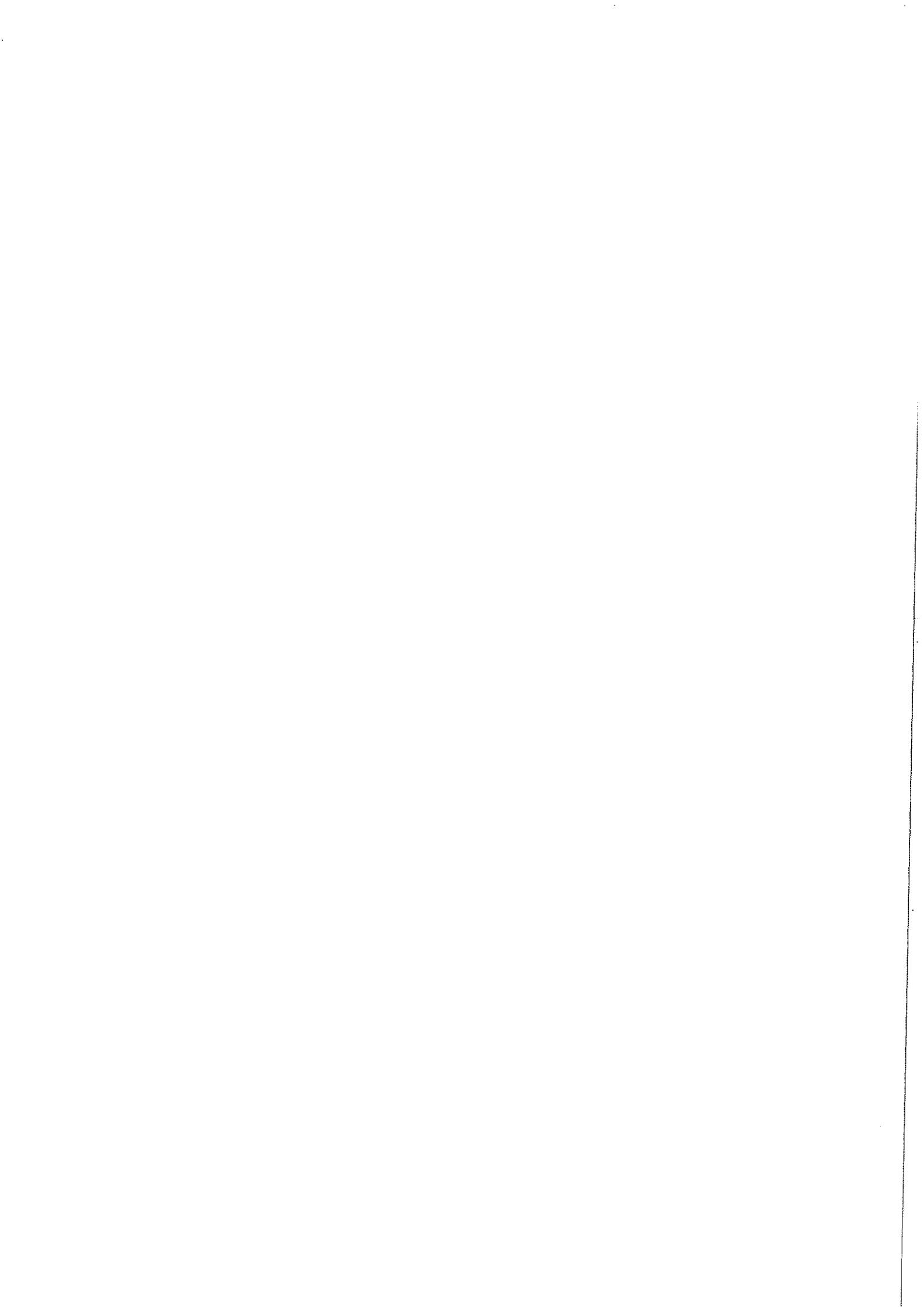


10	Bedömningar och förslag	253
10.1	Historisk förändring men återkommande frågor	254
10.2	Ny inriktning för museipolitiken	258
10.3	Slå fast museernas ställning i en lag	262
10.3.1	Lagen ska gälla det allmänna museiväsendet	266
10.3.2	De allmänna museernas ändamål	270
10.3.3	Respektera museernas fria ställning	272
10.3.4	Tillgänglig och kvalitativ publik verksamhet	273
10.3.5	Kunskapsuppbyggnad av hög kvalitet	275
10.3.6	En aktiv samlingsförvaltning	278
10.3.7	Statliga museer ska nå hela landet	288
10.3.8	Alla museer ska samverka	290
10.4	Förändringar av organisationsstrukturen	292
10.5	Inrätta en ny myndighet för museifrågor	294
10.5.1	Kvalitetssäkring genom kollegial granskning	298
10.5.2	Fördela statsbidrag inom museisektorn	300
10.5.3	Pröva frågor om utställningsgarantier	304
10.5.4	Bistå museerna i frågor om digitalisering	305
10.5.5	Statistik och omvärldsbevakning	306
10.6	Se över instruktioner och styrdokument	308
10.6.1	Anslag och avgiftsinkomster	310
11	Ekonomiska konsekvenser m.m.	315
11.1	Ekonomiska konsekvenser	315
11.2	Konsekvenser enligt 15 § kommittéförordningen	319
12	Författningskommentar	323
12.1	Förslag till museilag (2016:XX)	323
12.2	Förslag till lag om ändring i kulturmiljölagen (1988:950)	330
	Referenser	331



Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2014:8	339
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2015:14	349
Bilaga 3	Frågor till centralmuseerna	351
Bilaga 4	Sammanfattning av möten med centralmuseerna	359



Sammanfattning

I enlighet med våra direktiv har utredningen genomfört en översyn av de statliga museernas uppdrag, myndighets- och institutionsstruktur samt regeringens styrning av dem. I betänkandet beskrivs de statliga museernas historia och museipolitikens utveckling över tid. Vidare behandlas hur vissa mer genomgripande samhällsförändringar påverkat förutsättningarna för museiverksamhet samt viktigare trender och utvecklingstendenser som kan förväntas vara av betydelse framöver. Mot denna samlade bakgrund lämnar vi sedan våra förslag.

En ny museipolitik – utgångspunkter

Vår samlade bedömning är att det behövs en ny inriktning för den statliga museipolitiken. Museerna har utvecklat sin verksamhet och kontinuerligt förhållit sig till samhällsutvecklingen under olika tidsperioder. Ändå tycks det vara svårt för museerna att få erkännande för mycket av det arbete som har gjorts. De har utretts gång efter annan och såväl problemformuleringar som lösningar återkommer utan synbar medvetenhet om historien och vilka åtgärder som tidigare har prövats.

Ett problem med den hittillsvarande museipolitiken är att den ofta förutsatt att tämligen storskaliga, organisatoriskt inriktade åtgärder ska rå på t.ex. problem med ökade kostnader. Några tydliga belegg för att det finns stora vinster att göra om man gör på detta sätt finns dock inte. Ett annat problem är att dessa breda grepp kombinerats med en detaljstyrning som inte alltid tagit hänsyn till hur dessa kunskapsinstitutioner fungerar. Museerna har i alltför hög grad blivit styrda i enskildheter och ofta med utgångspunkt i rådande tidsanda.

För att komma till rätta med dessa problem och för att undvika att vissa "eviga" problemformuleringar biter sig fast, föreslår utredningen att museipolitiken bör få en delvis ny inriktning. Den politiska styrningen bör bli tydligare vad gäller de principiella utgångspunkterna för museernas verksamhet och på samma gång mer övergripande inriktad än i dag. Utgångspunkterna för det allmännas stöd till museiverksamheterna måste bli tydligare, men institutionerna måste också ges större ansvar och möjligheter att förverkliga sina uppdrag.

En särskild museilag

Vårt förslag är att en museilag införs för att slå fast de allmänna museernas fria ställning som kunskapsinstitutioner i samhället och deras ansvar för att förmedla ett reflekterande förhållningssätt till historien och omvärlden. Enligt vårt förslag ska lagen innehålla bestämmelser om det allmänna museiväsendet, det vill säga alla offentligt styrda museer som har avlönad personal, oavsett om de har statlig, regional eller kommunal huvudman. Lagen bör inledas med en bestämmelse som anger att de allmänna museernas övergripande ändamål är att bidra till det demokratiska samhällets utveckling.

Fria kunskapsinstitutioner

De allmänna museerna ska stå fria från hindrande åtgärder som, av ideologiska eller andra skäl, syftar till att inskränka verksamheten. Utan hinder ska museerna, både på nationell, regional och kommunal nivå, kritiskt kunna granska samhället och lyfta fram kunskap som är av betydelse i dagens samhälle. Ett syfte med den föreslagna museilagen är att uttrycka museernas fria ställning i förhållande till den politiska beslutsnivån. Därför föreslår vi en bestämmelse om att huvudmannen för ett museum inte får vidta åtgärder som syftar till att inskränka museets fria förmedling av kunskap och upplevelser.

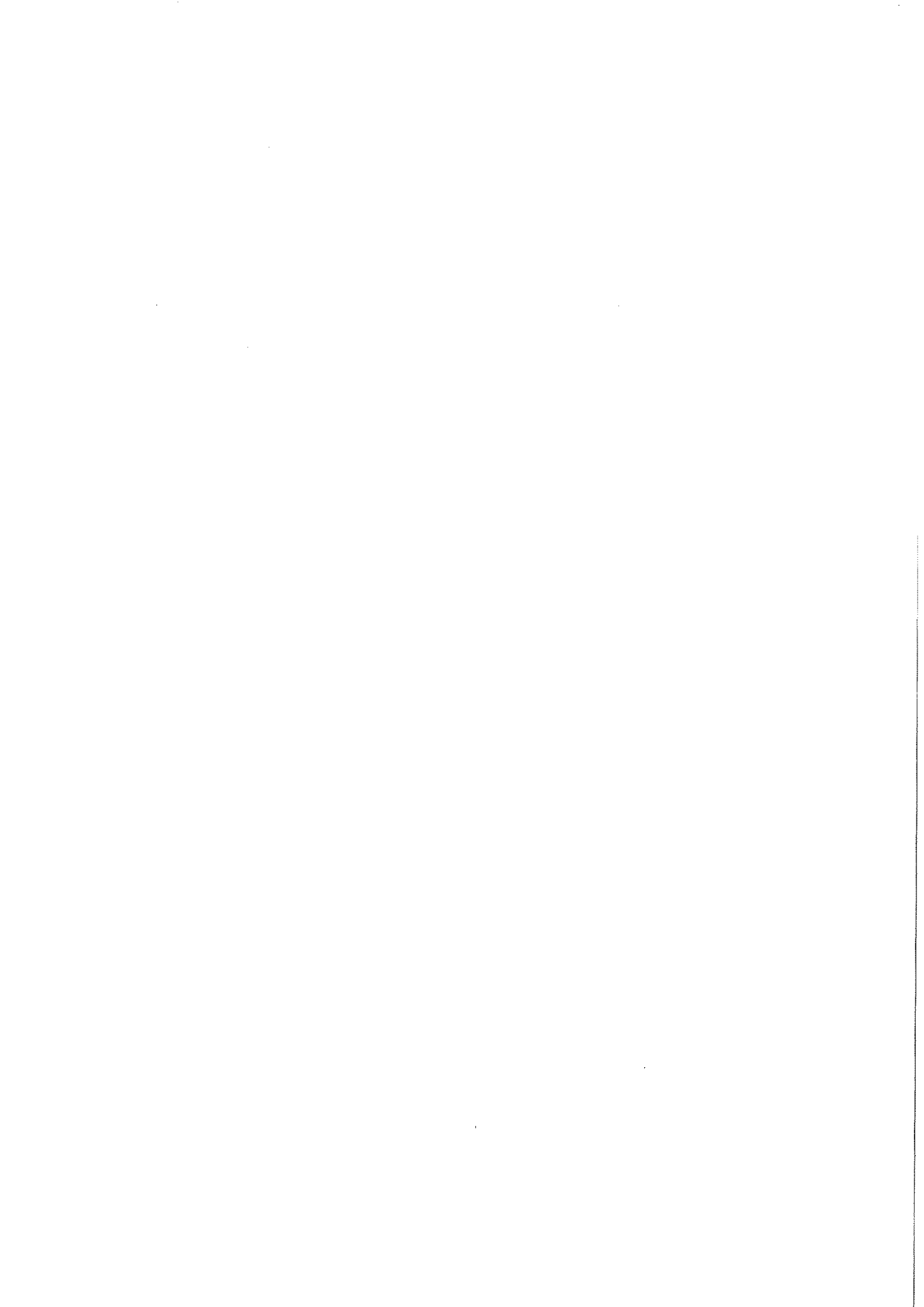
Publik verksamhet, kunskapsuppbyggnad och samlingsförvaltning

I museilagen ska det finnas generella bestämmelser om museernas huvudsakliga verksamhetsområden. Enligt vårt förslag ska det anges i lagen att utställningar och annan publik verksamhet ska präglas av allsidighet, öppenhet och kvalitet. Publik verksamhet ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar. Dessutom ska det anges i lagen att museerna inom sina ämnesområden ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad samt att museerna ska ha hög kompetens inom sina ämnesområden och kunna belysa dessa ur olika perspektiv.

Vad gäller samlingsförvaltning sägs det i lagen att museerna har i uppdrag att aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamheternas mål. För att så ska kunna ske regleras det också i lagen att de statliga museerna har mandat att överlåta lös egendom som ingår i de samlingar de förvaltar genom gåva, byte eller försäljning om den inte behövs för verksamheten. I en särskild bestämmelse regleras även de kommunala och regionala museernas möjligheter att gallra arkeologiskt material (fornfynd) som överlåtits av staten. Att museerna ges rätt att gallra är inte minst viktigt för att de ska kunna undvika skenande kostnader för samlingsförvaltningen.

Samverkan och spridning i hela landet

Det är av stort samhällsintresse att de gemensamt finansierade museerna når en bred och engagerad publik runt om i Sverige. Det ska därför anges i museilagen att de statliga museerna har ett särskilt ansvar för att tillgängliggöra sin verksamhet för människor i hela landet. Det kan ske genom vandringsutställningar eller filialer, men också genom att utnyttja digital teknik. För att alla i hela landet ska få bättre tillgång till museernas samlade resurser, ska det också regleras att alla museer inom det allmänna museiväsendet ska samverka. Bland annat ska det ske genom att de ställer föremål ur de egna samlingarna till varandras förfogande utan oskäliga avgifter eller administrativa hinder.



En ny myndighet för museer och utställningar

För att främja en museiverksamhet av hög kvalitet i hela landet är vårt förslag att en ny myndighet inrättas, Myndigheten för museer och utställningar. Myndigheten ska, bl.a. med utgångspunkt i den föreslagna museilagen, följa upp verksamhet inom och fördela bidrag till museisektorn. Myndigheten ska även kunna hantera förvaltningsuppgifter som rör utställningsgarantier och bidra till att stärka museiperspektivet på nationell nivå inom ramen för kultur-samverkansmodellen. Myndighetens uppdrag ska innefatta ett ansvar för den officiella museistatistiken och viss omvärldsbevakning. Den nya myndigheten finansieras genom att medel överförs från Riksutställningar, som i sin tur avvecklas.

Kvalitetsutveckling genom kollegial granskning

För att komplettera regeringens ekonomiskt inriktade uppföljning av centralmuseernas verksamhet behövs det bättre kvalitetsdrivande system i museisektorn. Granskningen av de statliga museiverksamheterna bör också i högre utsträckning än i dag skötas kollegialt. Dessutom bör de statliga museerna i högre utsträckning än i dag jämföras med liknande institutioner i andra länder. Den nya museimyndigheten föreslås därför ha som en av sina huvuduppgifter att organisera en professionsbaserad granskning av museiverksamheten vid centralmuseerna. I likhet med vad som är fallet inom högskolan bör utvärderingen av museiverksamheterna bygga på granskningar som genomförs av bedömargrupper med externa, oberoende sakkunniga (så kallad peer-review).

Nytt statsbidrag för samverkansprojekt i museisektorn

Vi föreslår att det inrättas ett nytt statsbidrag på totalt 28 miljoner kronor för samverkansprojekt kring utställningar och annan publik verksamhet. För att museiverksamhet ska komma fler till del är det enligt vår bedömning framför allt resurser för samverkansprojekt mellan museer – statliga, regionala, kommunala och enskilda – som saknas i dag. Kunskap och kompetens finns i dag i alla delar av systemet och med rätt resurser kan dessa aktörer, tillsammans och på

ett ickehierarkiskt sätt, skapa högkvalitativ och nydanande verksamhet i olika delar av landet.

En central uppgift för en samlad museimyndighet bör vara att sköta fördelningen av statsbidrag inom museisektorn. Det innefattar dels det nya statsbidrag vi föreslår, men också befintliga bidrag till centralmuseernas forskning, till arbetslivsmuseer och till försvarshistorisk museiverksamhet. Genom att samla denna uppgift hos en myndighet kan hanteringen effektiviseras och nödvändig kompetens byggas upp.

Mer konsekvent och bättre anpassad styrning

Mot bakgrund av det förslag som lämnats om en ny museilag bör regeringen göra en genomgång av myndighetsinstruktioner och motsvarande styrdokument på museiområdet för att anpassa dessa till den nya regleringen av vissa övergripande frågor. Syftet bör dels vara att skapa större enhetlighet i hur bestämmelserna är formulerade och dels att tydligare än i dag uttrycka museernas särart. Inom de huvudsakliga verksamhetsområdena – publik verksamhet, kunskapsuppbyggnad och samlingsförvaltning – bör museerna ges i uppdrag att ta fram strategiska planer som kan tas till utgångspunkt för den kollegiala granskning som vi föreslår.

Bättre möjligheter att använda avgiftsinkomster

I dag är det ett bekymmer för flera statliga museer att de avgiftsin-
täkter de får in inte alltid kan investeras i den verksamhet som egentligen är mest prioriterad. Därför är vår bedömning bl.a. att en generell ändring bör göras i de statliga museernas regleringsbrev som gör det möjligt att driva museibutiker med vinst och att använda inkomsterna i övrig verksamhet. Vidare bör de museer som arbetar aktivt med internationella vandringsutställningar ges rätt att använda inkomsterna från sådana i övrig verksamhet.

